

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

The Guidelines for academic administration according to
Sappurisadhamma 7 of Small school administrators under
Phichit Primary Educational Service Area Office 1

จุฑารัตน์ ทศไกร¹ วรภักดิ์ เถื่อนช้าง² และปฐิธรรม สำเนียง³

Pawinee Wattanaprom, Worrakrit Thuenchang and Prathitham Samniang

Received: November 14, 2021

Revised: December 23, 2021

Accepted: January 24, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ และ 2) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ จำนวนทั้งหมด 164 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .95 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการต่ำสุดในแต่ละด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการมีการนิเทศ กำกับติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้มีการวางแผนการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ด้านการวัดประเมินผลมีระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ด้านการนิเทศการศึกษามีการจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และด้านระบบประกันคุณภาพภายในมีการประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษา 2) แนว

¹ โรงเรียนบ้านตะคร้อ (รัฐประชาชานูทิศ); Bantakhro (Ratprachachanutid)

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: jutaratthodsagai@gmail.com, Tel. 085-2737860

ทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า 2.1) หลักอัมมัญญา ผู้บริหารควรรู้หลักเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ วิธีการขั้นตอนในขอบข่ายงานวิชาการ 2.2) หลักอัทธัญญา ผู้บริหารควรมีการวางแผนการทำงาน การนิเทศ กำกับ ติดตามผลการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ 2.3) หลักอัทธัญญา ผู้บริหารควรรู้ จุดเด่น จุดด้อย ความรู้ ความสามารถของตนเอง 2.4) หลักมัตตัญญา ผู้บริหารควรวางแผนการใช้งบประมาณ ให้พอดีกับทรัพยากรที่มีอยู่ 2.5) หลักกาลัญญา ผู้บริหารควรวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ ในเวลาที่เหมาะสมกับงาน 2.6) หลักปริสญญา ผู้บริหารควรแนะนำให้บุคลากรรู้จัก บุคคล ชุมชน ที่เป็นเครือข่ายทางวิชาการ 2.7) หลักบุคคลัญญา ผู้บริหารควรรู้จัก นิยัความสามารถและความแตกต่างของบุคคล

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก, โรงเรียนขนาดเล็ก, หลักสี่ปฐพีธรรม 7

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the condition of academic administration; and 2) to propose the guidelines of academic administration according to Sappurisdhamma 7 of the small schools administrators under Phichit Primary Educational Service Area Office 1. This was a mixed methods research. The population was the school administrators and academic teachers totaling 164 people and 9 key informants. The instruments used were questionnaires with confidence value of .95 and semi-structured interview forms. Statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. The results of the research found that 1) the lowest condition of academic administration in each aspect was as follows: for administration, there were supervision, and follow-up the curriculum development; in terms of learning management, there was a plan for organizing learning activities; regarding the development of learning media, there were studies and research to produce learning media in accordance with the needs of the learners; in terms of assessment, there was a method for measuring and evaluating learning outcomes by allowing relevant people to participate; in the field of educational supervision, there was a systematic system of supervision within schools; and for internal quality assurance systems, there were seminars to raise awareness about Internal Quality Assurance and educational standards. 2) academic administration guidelines according to Sappurisdhamma 7 in curriculum administration found that 2.1) Dhammanyuta: the administrators should know the rules, guidelines, methods, and

procedures in the academic framework; 2.2) Atthanyuta: the administrators should have work planning, supervision, and follow-up curriculum development, set goals and objectives in action; 2.3) Attanyuta: the administrators should know their strengths, weaknesses, knowledge, and abilities; 2.4) Mattanyuta: the administrators should plan the use of the budget to fit the existing resources; 2.5) Kalanyuta: the administrators should have a systematic supervision plan at the right time for the job; 2.6) Parisanyuta: the administrators should introduce personnel to people , communities that were academic networks; and 2.7) Puggalanyuta: the administrators should know the habits, abilities and differences of individuals.

Keywords: Guidelines of Academic Administration of Small School Administrators, Small Schools, Sappurisadhamma 7

บทนำ

การศึกษาจะทำให้ประสบความสำเร็จต้องมีกฎหมายรองรับเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ระบุไว้ว่า มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

โรงเรียน เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาให้กับประชาชน และจะต้องจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานของการศึกษาของชาติ โดยในการบริหารงานประกอบไปด้วยภารกิจงาน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยถือว่าการบริหารงานด้านวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญและเป็นภารกิจหลักในการบริหาร ส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นั้นถือว่าเป็นส่วนช่วยสนับสนุนให้การบริหารงานด้านวิชาการประสบผลสำเร็จ โดยภิญโญ สาธร (2552) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักสำคัญของการบริหารสถานศึกษา เพราะเป็นงานเกี่ยวกับคุณภาพการจัดการศึกษาของผู้บริหารโดยตรง ผู้บริหารการศึกษาของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่งคือ การให้การศึกษแก่ผู้เรียน ผู้บริหาร

โรงเรียนควรเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยปฏิบัติงานร่วมกับครู จะต้องกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเอง ให้คำแนะนำและประสานงานให้ครูทุกคนร่วมกันทำงานด้านการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะโรงเรียนในระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ยังต้องให้ความสำคัญต่อการจัดการด้านวิชาการ เพราะการบริหารงานวิชาการในระดับประถมศึกษาเป็นพื้นฐานเริ่มแรกของการศึกษาและมีความสำคัญต่อการศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ หากการบริหารงานวิชาการในระดับประถมเกิดความผิดพลาดหรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ อาจทำให้ผู้เรียนพลาดโอกาสทางการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปได้

จากสภาพการบริหารงาน ของโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 1 นั้นพบปัญหาการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรกของการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน โดยดูจากผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ หรือ (O-NET) ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 1 ได้มีการจัดกลุ่มคุณภาพของโรงเรียนจากคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติหรือ (O-NET) ซึ่งผลคะแนนของโรงเรียนขนาดเล็กนั้น อยู่ในกลุ่มคะแนนพอใช้ไปจนถึงปรับปรุง มากกว่าร้อยละ 80 ของโรงเรียนขนาดเล็กทั้งหมด (กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 1, 2563) ทั้งนี้ เป็นเพราะบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กนั้น มีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณในการบริหารงาน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ครบตรงตาม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน และยังเกิดปัญหาขาดความต่อเนื่องในการบริหารงานโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากมีการย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมของครู และผู้อำนวยการโรงเรียนตามเหตุจำเป็นต่าง ๆ หรือเกิดจากการเปลี่ยนสายงาน เช่น เปลี่ยนจากสายผู้สอนเป็นสายงานบริหารสถานศึกษา สายงานอื่น หรือหน่วยงานอื่น เป็นต้น

การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการบริหารโรงเรียนทุกระดับ ทุกขนาด โดยเฉพาะกับโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 1 โดยเฉพาะปัญหาด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการบริหารงานหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา สาเหตุอันเนื่องมาจาก จำนวนครูหรือบุคลากรที่มีน้อย ไม่เพียงพอต่อภาระงานที่ได้รับมอบหมายที่มีจำนวนมาก และยังขาดแคลนครูที่มีความรู้ความสามารถหรือความถนัดเกี่ยวกับงานวิชาการที่จะมารับหน้าที่เป็นหัวหน้างานหรือทำเรื่องงานวิชาการในโรงเรียน จึงทำให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์ เขต 1 และของโรงเรียนขนาดเล็กอื่น ๆ สืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับงานวิจัย เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและเพื่อสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 82 โรงเรียน รวมประชากรทั้งหมด จำนวน 164 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำผลการศึกษาจากข้อคำถามในแบบสอบถามที่มีระดับคะแนนต่ำสุด มาวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อคำถามเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) เพื่อหาแนวทาง การบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.87$, $\sigma=0.72$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 การบริหารจัดการหลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.64$, $\sigma=0.85$) ต่ำสุด คือ มีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านที่ 2 การจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.12$, $\sigma=0.67$) ต่ำสุด คือ มีการวางแผนการจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านที่ 3 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.77$, $\sigma=0.66$)

ต่ำสุด คือ มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ด้านที่ 4 การวัดประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\mu=4.06$, $\sigma=0.55$) ต่ำสุด คือ มีระเบียบการวัดผล และประเมินผลการเรียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ด้านที่ 5 การนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.85$, $\sigma=0.70$) ต่ำสุด คือ มีการจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และด้านที่ 6 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.78$, $\sigma=0.77$) ต่ำสุด คือ มีการประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษา

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า

2.1 ตามหลักอัมมัญญา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารควร รู้จักเหตุ หลักการ กฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ วิธีการ รู้ขั้นตอนในขอบข่ายของงานบริหารจัดการ หลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียน ผู้บริหารควรศึกษาเรียนรู้หลักการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูรู้วิธีการผลิต พัฒนา สื่อนวัตกรรมที่สอดคล้องกับ หลักสูตรสถานศึกษา 4) ด้านการวัดประเมินผล ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูรู้วิธีการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้มาตรฐาน 5) ด้านการนิเทศ การศึกษา ผู้บริหารควรศึกษาเรียนรู้หลักการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการนำหลักสูตรไปใช้จัดการ เรียนการสอน โดยการใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ และดำเนินการนิเทศกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง 6) ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารควรรู้หลักการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ การประเมินและรับรองคุณภาพ

2.2 ตามหลักอัทธัญญา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารรู้จักผล การวางแผนการทำงาน การนิเทศ กำกับ ติดตามการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารต้องประชุมทำความเข้าใจผลการนิเทศ 2) ด้านการจัดการเรียน ผู้บริหารควรรู้ผลของการจัดทำแผนการเรียนรู้อของครู ทุกคน 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรรู้ผลของการนำสื่อไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการวัดประเมินผล ผู้บริหารควรรู้ผลของการพัฒนาและนำเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลและ ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารรู้เป้าหมายวัตถุประสงค์ใน การดำเนินการนิเทศ มีรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา (SAR) และครูทุกคน และ 6) ด้าน ระบบประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตามการพัฒนาหลักสูตรมาปรับปรุง อยู่เสมอ

2.3 ตามหลักอัทธัญญา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหาร รู้ว่า ตน มีความรู้ ความสามารถ ในการบริหารจัดการหลักสูตรและสามารถปรับเปลี่ยนตามเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้นได้ 2) ด้านการจัดการเรียน ผู้บริหารรู้จักจุดเด่น จุดด้อยของแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสม 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรรู้ความสามารถ

ของครูในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการวัดประเมินผล ผู้บริหารควรรู้ความสามารถของครูในการสร้างเครื่องมือในการวัดผลประเมินผลของผู้เรียน 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารนิเทศ กำกับ ติดตามครูให้รู้จักรับผิดชอบงาน ทำงานตามกำลังความสามารถของตน และ 6) ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ ทั้งด้านความสามารถในการนิเทศ กำกับ ติดตามและคุณภาพด้านจิตใจที่มีคุณความดีงาม

2.4 ตามหลักมัตตัญญูตา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารวางแผนการใช้งบประมาณให้พอดีพอประมาณกับทรัพยากรที่มีอยู่ในการบริหารจัดการหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียน ผู้บริหารพิจารณาการนิเทศการจัดการเรียนรู้ด้วยความเหมาะสมและเกิดผลดี 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรนิเทศการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้อย่างคุ้มค่า ยึดหลักประโยชน์ ประหยัด 4) ด้านการวัดประเมินผล ผู้บริหารควรจัดทำระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารนิเทศการทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 6) ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารควรใช้งบประมาณที่เหมาะสมในการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ การประเมินและรับรองคุณภาพ

2.5 ตามหลักกาลัญญูตา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารวางแผนบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ในเวลาที่เหมาะสมกับงานแต่ละขั้นตอน 2) ด้านการจัดการเรียน ผู้บริหารต้องรู้จักกาลเวลาเกี่ยวกับการดำเนินงานนิเทศการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรนิเทศให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุคสมัย นำเทคนิคนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ 4) ด้านการวัดประเมินผล ผู้บริหารควรมีการจัดระบบการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเวลาเรียน 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รู้จักคุณค่าของเวลาและบริหารเวลาในการนิเทศ ให้เหมาะสม และ 6) ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารควรมีการตรวจสอบ ประเมินและปรับปรุงคุณภาพในเวลาที่เหมาะสม

2.6 ตามหลักปฐิัญญูตา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารนิเทศการทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการ 2) ด้านการจัดการเรียน ผู้บริหารนิเทศแนะนำให้บุคลากรรู้จักบุคคล และชุมชนเป็นเครือข่ายทางวิชาการ 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารนิเทศให้มีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้โดยนำภูมิปัญญาในท้องถิ่นบูรณาการร่วม 4) ด้านการวัดประเมินผล ผู้บริหารศึกษาถึงระเบียบกลไกของสังคมนำข้อมูลมานิเทศและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารนิเทศให้เข้ากับบริบท สภาพแวดล้อม และชุมชนสังคม และ 6) ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการนิเทศกำกับ ติดตาม

2.7 ตามหลักบุคคลัญญูตา ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารรู้จักบุคลากร รู้นิสัย ความสามารถของบุคคล เพื่อใช้เป็นข้อมูลมอบหมายงานให้ตรงกับความถนัดของ

แต่ละบุคคล 2) ด้านการจัดการเรียน ผู้บริหารควรรู้ความสามารถของครูแต่ละคนว่ามีความถนัดในการจัดการเรียนการสอนด้านใดและมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรรู้ความสามารถในการพัฒนาสื่อของครูและพัฒนาให้ครูสามารถสร้างสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) ด้านการวัดประเมินผล ผู้บริหารควรรู้ความสามารถในการใช้เครื่องมือวัดประเมินผลของครู และพัฒนาให้ได้มาตรฐาน 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารใช้หลักการบริหาร put the right man on the right job นิเทศ กำกับ ติดตามงานให้ตรงกับความสามารถความสามารถของบุคคล และ 6) ด้านระบบประกันคุณภาพภายใน ผู้บริหารควรรู้ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนของครู และส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีสภาพการบริการงานวิชาการตามขอบข่ายงานวิชาการทั้ง 6 ด้าน คือ

1) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร มีวิธีการดังนี้ สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทราบถึงการใช้ และการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษามีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สอดคล้องกับศิริรญา เมรัตน์ โสภณ เพ็ชรพวง และบรรจง เจริญสุข (2561) พบว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการจัดประชุมวางแผนการใช้คู่มือเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาและจัดประชุมสัมมนาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา วิเคราะห์ความต้องการของชุมชนนำมาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ มีวิธีการดังนี้ สถานศึกษาวางแผนนิเทศภายในสถานศึกษาด้านการสอนและนำผลการนิเทศไปปรับปรุงงานในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการพัฒนาเพื่อพัฒนาศักยภาพ ให้มีความสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ มีเวลาในการปฏิบัติการสอนและงานในหน้าที่ที่เหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีกาส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของครู และมีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปพัฒนาให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับศิริรญา เมรัตน์ โสภณ เพ็ชรพวง และบรรจง เจริญสุข (2561) พบว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 ด้าน

พัฒนากระบวนการเรียนรู้ ควรมีการส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงโรงเรียนมีการจัดทำโครงการส่งเสริมให้ครูจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ มีวิธีการดังนี้ สถานศึกษาจัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อ และการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นระยะ ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอน ใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง สร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความ เข้าใจ และทักษะในการผลิต และใช้สื่อเทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่จะช่วยนักเรียนมีความสนใจเรียนรู้ สอดคล้องกับ สอดคล้องกับศิริรักษา เมรัตน์ โสภณ เพ็ชรพวง และบรรจง เจริญสุข (2561) พบว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชุมพร เขต 1 ด้านสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนการสอน ควรมีการระดมทรัพยากรจากทุก ส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดหาสื่อ ควรใช้สื่อให้คุ้มค่าที่สุด มีการจัดอบรมทำสื่อเทคโนโลยี ผู้บริหาร มองว่าศึกษานิเทศก์ต้องให้ความรู้และให้ครูได้จัดทำสื่อเพื่อช่วยในการสอนมากขึ้น ควรมีการอบรม ควรจัดงบประมาณในการจัดหาสื่อให้เพียงพอกับโรงเรียนขนาดเล็ก จัดอบรมสื่อเพื่อแก้ปัญหา ผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 4) ด้านการวัดประเมินผล มีวิธีการดังนี้ สถานศึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการวัดผลและประเมินผลทั้งการวัดผล และประเมินผลเพื่อปรับปรุงและการวัดผลและประเมินผลเพื่อตัดสิน จัดทำและพัฒนาเครื่องมือเพื่อ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่ ได้มาตรฐานจะทำให้ทราบข้อมูลคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนที่แท้จริงสามารถนำไปใช้ในการ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพต่อไป สอดคล้องกับจารุณี อิมวงษ์ และทีปพิพัฒน์ สัน ตะวัน (2555) พบว่า แนวทางการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2 ด้านการวัดผลและประเมินผล จัดทำเครื่องมือและ เอกสารเพียงพอ หาหน่วยงานสนับสนุนงบประมาณสร้างเครื่องมือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ แนวการสร้างเครื่องมือตามสภาพจริงสร้างกลุ่มเครือข่ายกำหนดเกณฑ์และการใช้เครื่องมือ จัดให้มี การประชุมร่วมกันกับผู้ปกครองเพื่อนำผลมาวิเคราะห์แก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน มีผู้นิเทศ กำกับ ติดตามในการจัดทำเครื่องมืออย่างมีคุณภาพจัดทำคลังข้อสอบระดับสถานศึกษา 5) ด้านการนิเทศ การศึกษา มีวิธีการดังนี้ มีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการจัดการเรียนการสอนจาก ศึกษานิเทศก์ ของเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในรูปแบบที่หลากหลายและ เหมาะสมกับสถานศึกษา ได้รับคำแนะนำหรือแนวทางในการบริหารงานวิชาการหรือการจัดการ เรียนการสอน ภายหลังจากการนิเทศการศึกษา มีการติดตามประสานงานเพื่อพัฒนาระบบและ กระบวนการนิเทศกับเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนิเทศ ติดตาม จะทำให้ครูได้รับ คำแนะนำแนวทางในการใช้ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพได้ สอดคล้องกับ

จารุณี อิ่มวงษ์ และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน (2555) พบว่า แนวทางการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ด้านการนิเทศ การศึกษาผู้บริหารและครูร่วมกันสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของการนิเทศ ส่งเสริมให้ครูเข้าอบรมสัมมนากับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเสมอ การจัดระบบการนิเทศอย่างต่อเนื่องโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมวางแผนและดำเนินการนิเทศ จัดครูเข้าอบรมตามความสนใจและความสามารถเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบงานให้ทันสมัย สถานศึกษาร่วมกับสำนักงานเขตฯ เพื่อให้มีการนิเทศที่หลากหลาย และใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย สม่าเสมอ 6) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน มีวิธีการดังนี้ สถานศึกษามีการจัดโครงสร้างการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมีการกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้และวัตถุประสงค์ในการประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม มีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ทรัพยากรในการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการวางแผนในการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 6 ด้าน ด้วยการใช้หลักการบริหาร PDCA โดยการประชุมวางแผนและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน การมอบหมายงานคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ทำให้ผู้รับผิดชอบงานบริหารงานวิชาการ ทุกคนได้ทำงานตามความถนัดตามที่วางแผนไว้ เมื่อทำงานพบปัญหาอุปสรรค ก็ช่วยกันทำงานพัฒนาแก้ปัญหา นั้น ๆ จนปัญหาเหลือน้อยหรือหมดไป บุคลากรได้รับการพัฒนาทุกคน มีการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อปรับปรุงงานในโรงเรียน ปฏิบัติการสอนตามเวลาได้เหมาะสม จัดทำผลิตรายการประกอบการเรียนการสอนโดยมีการใช้เทคโนโลยีประกอบการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนจัดทำคู่มือการวัดผลประเมินผลเป็นของโรงเรียนมีเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย และปรับปรุงเครื่องมือเป็นระยะ ๆ ผู้บริหารนิเทศครูด้วยตนเองและมอบหมายให้นิเทศกันเองได้ หลังการนิเทศมีการติดตามงานและความก้าวหน้าของงานที่ได้รับมอบหมาย โรงเรียนได้วางแผนระบบประกันคุณภาพภายในมีมาตรฐานของโรงเรียน นอกจากนั้นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนยังได้ชุมชนสังคมและกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการ มีการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน และได้จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ทำให้รูปแบบการบริหารงานวิชาการมีความเหมาะสมเป็นไปได้และมีประโยชน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชาติ ชมชื่น (2555) พบว่า ได้แนวคิดและข้อมูลเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบหลักในการบริหารงานวิชาการ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) การวางแผนและพัฒนาการส่งเสริมทางวิชาการ 5) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 6) การนิเทศภายใน และ 7) การวัดและประเมินผล

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลัก สัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า

2.1 ตามหลักอัมมัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารควรรู้จักเหตุ หลักการ กฎเกณฑ์ แนวทางปฏิบัติ วิธีการ รู้ขั้นตอนในขอบข่ายของงานบริหารจัดการหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานบริหารจัดการหลักสูตรเป็นสิ่งที่สำคัญอันดับแรกของการบริหารโรงเรียนที่ผู้บริหารจะต้องรู้แนวปฏิบัติ ขั้นตอนและนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดคุณภาพกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจารุณี อิมวงษ์ และ ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน (2555) พบว่า แนวทางการดำเนินงาน วิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการบริหารหลักสูตร เชิงวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญมาศึกษา วิเคราะห์และร่วมกันจัดทำหลักสูตรกับคณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สำรวจความต้องการในการใช้เอกสารหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำบุคลากรช่วยในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาด้านหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน จัดสรรงบประมาณในการจัดหา จัดทำวัสดุประกอบหลักสูตร กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตรเพื่อนำมาปรับปรุงในครั้งต่อไป ลดภาระงานอื่น

2.2 ตามหลักอัตถัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ด้านการจัดการเรียน ผู้บริหารควรรู้ผลของการจัดทำแผนการเรียนรู้ของครูทุกคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดทำแผนการเรียนรู้ โดยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของตรีสุคนธ์ คุณาเอก และประสาธา เนื่องเฉลิม (2562) พบว่า การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรมีการวิเคราะห์ หลักสูตรเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน มีการวิเคราะห์ผู้เรียน เพื่อนำสู่การออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ชุมชน หน่วยงานราชการและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้ความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ ช่วยดูแลนักเรียน เป็นการลดภาระครู และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ของสถานศึกษาจัดการส่งเสริม ช่วยเหลือกันของผู้เกี่ยวข้องที่จะผลักดันให้แผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้

2.3 ตามหลักอัตถัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ผู้บริหารควรรู้ความสามารถของครูในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผลของคุณภาพผู้เรียนนอกจากหลักสูตรที่ดีแล้ว สื่อการเรียนรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสนใจอยากเรียนรู้ การพัฒนาครูให้สามารถผลิตสื่อการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนางานด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีย์ ธรรมไคร่ง (2559) พบว่า การนำสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือในการถ่ายโอนความรู้ในลักษณะของการบูรณาการเพื่อสื่อความหมายเชื่อมโยงกับเนื้อหาวิชาแทนการบรรยายเพียงอย่างเดียวสามารถสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนเพิ่มความสนใจในความแปลกใหม่เปิดโลกทัศน์ให้ผู้เรียนทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนได้มากขึ้น ทั้งยังสามารถเชื่อมโยงความเป็นนามธรรมสู่สิ่งที่สามารถเข้าถึงได้มากกว่าการจินตนาการจากการฟังบรรยาย

2.4 ตามหลักมัตตัญญูตา มีวิธีการดังนี้ ด้านการวัดประเมินผล ผู้บริหารควรจัดทำระเบียบการวัดผลและประเมินผลการเรียนโดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความคิดที่หลากหลายสำหรับการแก้ไขปัญหาหรือการพัฒนาผู้เรียน และเกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี อิมวงษ์ และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน (2555) พบว่า แนวทางการดำเนินงานด้านวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการวัดผลประเมินผล จัดหาเครื่องมือและเอกสารเพียงพอ หาหน่วยงานสนับสนุนงบประมาณสร้างเครื่องมือ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับกับแนวทางการสร้างเครื่องมือตามสภาพจริง สร้างกลุ่มเครือข่ายกำหนดเกณฑ์และการใช้เครื่องมือ จัดให้มีการประชุมร่วมกันกับผู้ปกครอง เพื่อนำผลมาวิเคราะห์แก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน มีผู้นิเทศ กำกับ ติดตามในการจัดทำเครื่องมืออย่างมีคุณภาพจัดทำคลังข้อสอบระดับสถานศึกษา

2.5 ตามหลักกาลัญญูตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารมีการจัดระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนิเทศติดตามควรเป็นระบบที่ชัดเจนและไม่ควรกระทบกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของตรีสุคนธ์ คุณาเอก และประสาธน์ เนิ่งเฉลิม (2562) พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กควรออกแบบและวางแผนระบบการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ให้สอดคล้องกับวิธีการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยไม่เพิ่มภาระของครูผู้สอน ไม่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอนและนักเรียน

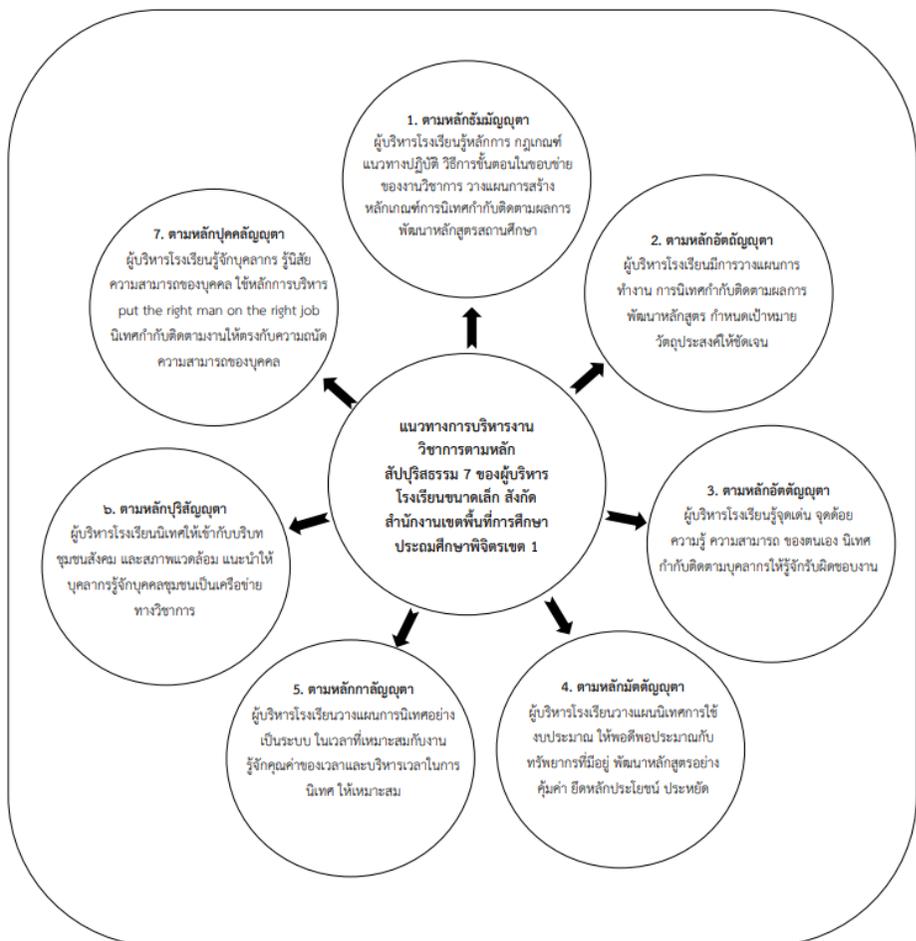
2.6 ตามหลักปริสัญญูตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารควรมีการประชุมสัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพและจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา จะต้องรับฟังความคิดเห็นและดำเนินการร่วมกันของบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายนอกและภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัทธนันท์ ทรรษาภิรมย์โชค และจิราภรณ์ กาแก้ว (2557) พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในชุมชน ประกอบด้วย 1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ และ 4) อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ 2) การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และ 2. วิธีการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ทำให้การบริหารงานวิชาการดีขึ้น ส่งผลดีต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การพัฒนาวิชาการ การพัฒนาครูและบุคลากรรวมทั้งการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.7 ตามหลักปุกคัลญูตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารรู้จักบุคลากร รู้นิสัย ความสามารถของบุคคล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการปฏิบัติงาน ใช้หลักการบริหาร put the right man on the right job นิเทศ กำกับ ติดตามงานให้ตรงกับความถนัดความสามารถของ

บุคคล และส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในด้านการนิเทศงานที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษารู้จักบุคลากรที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตนเอง รู้จักความรู้ ความสามารถและลักษณะนิสัย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถของบุคลากร หรือรู้จักใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงานกับความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของกมลวรรณ รอดจ่าย (2552) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กที่ ศึกษาขึ้นประกอบด้วย 8 ตัวแปร ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สมรรถนะของครูและบุคลากร ทางการศึกษาการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มี รายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพ สามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยที่ประกอบไปด้วย การบูรณาการกันซึ่งมีความสัมพันธ์ดังนี้

วงกลมชั้นในสุด คือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าประสงค์ไว้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย

วงกลมชั้นที่ 2 คือ แนวทางการบริหารงานวิชาการด้านการบริหารจัดการหลักสูตร โดยมีแนวทางการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาตามหลักสัปปริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ได้แก่ หลักอัมมัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนรู้หลักการ กฎเกณฑ์แนวทางปฏิบัติ วิธีการขั้นตอน ในขอบข่ายของงานวิชาการ วางแผนการสร้างหลักเกณฑ์การนิเทศ กำกับ ติดตามผลการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา หลักอัทธัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนการทำงาน การนิเทศ กำกับ ติดตามผลการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเป้าหมายวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน หลักอัทธัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนรู้จุดเด่น จุดด้อย ความรู้ ความสามารถ ของตนเอง นิเทศกำกับติดตามบุคลากรให้รู้จักรับผิดชอบงาน หลักมัตตัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน วางแผนนิเทศการแข่งขันประมาณ ให้พอดีพอประมาณกับทรัพยากรที่มีอยู่ พัฒนาหลักสูตรอย่าง คุ่มค่า ยึดหลักประโยชน์ ประหยัด หลักกาลัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนวางแผนการนิเทศ อย่างเป็นระบบ ในเวลาที่เหมาะสมกับงาน รู้จักคุณค่าของเวลาและบริหารเวลาในการนิเทศ ให้ เหมาะสม หลักปรัสัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศให้เข้ากับบริบทและชุมชนสังคม และสภาพแวดล้อม แนะนำให้บุคลากรรู้จักบุคคลชุมชนเป็นเครือข่ายทางวิชาการ หลักบุคคลัญญาตา มีวิธีการดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนรู้จักบุคลากร รู้นิสัย ความสามารถของบุคคล ใช้หลักการบริหาร put the right man on the right job นิเทศกำกับติดตามงานให้ตรงกับความถนัดความสามารถของ บุคคล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีนโยบายบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน ควรกำหนด นโยบายที่จะส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีความพร้อมในการบริหารงาน วิชาการอย่างต่อเนื่อง
2. หน่วยงานต้นสังกัดที่โรงเรียนสังกัดควรสร้างหลักสูตรการบริหารเพื่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบควรนำผลการวิจัยนี้ไปจัดทำเป็นนโยบายส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กโดยนำหลักธรรมมาบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม
4. โรงเรียนควรสร้างหลักสูตรการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธโดยเฉพาะเพื่อนำมาใช้พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพและเป็นคนดีมีคุณธรรมอย่างยั่งยืน

5. จัดทำหลักสูตรการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธโดยเฉพาะ เพื่อนำไปพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นประโยชน์จัดทำเป็นนโยบายที่จะส่งเสริมการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กโดยนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม
2. ผู้บริหารและครู บุคลากรควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน เพื่อนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในโรงเรียนได้
3. ควรประยุกต์แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษา และการบริหารงานวิชาการมาใช้ในสถานศึกษาให้มากขึ้น
4. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถด้านการบริหารงานวิชาการอย่างรอบด้าน ให้กับผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็ก
5. จัดให้ครู บุคลากรได้ศึกษาดูงานโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบผลสำเร็จในการบริหาร งานวิชาการที่นำหลักธรรมมาบูรณาการอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ รอดจ่าย. (2552). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็ก*. (วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิจิตร เขต 1. (2563). *การจัดกลุ่มคุณภาพของโรงเรียนจากคะแนนค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติ หรือ (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2/2562*. หนังสือที่ ศธ 04099/ว1785, วันที่ 15 มิถุนายน 2563. (อัติสำเนา).
- จารุณี อิมวงษ์ และ ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน (2555). แนวทางการดำเนินงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 2(2), 63-74.
- ตรีสุคนธ์ คุณาเอก และประสาธ เนืองเฉลิม (2562). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 10(1), 474-489.

- ปรีชาติ ชมชื่น. (2555). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พัทธนันท์ ทรราชภิรมย์โชค และ จิราภรณ์ กาแก้ว (2557). แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในชุมชน. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 6(12): 95-108.
- ภิญโญ สาธาร. (2552). *หลักการบริหารโรงเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริินภา เมรัตน์ โสภณ เพ็ชรพวง และบรรจง เจริญสุข (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 11(1), 141-153.
- อารีย์ ธรรมโคร่ง (2559). ทักษะคติและพฤติกรรมของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการบูรณาการเชิงเนื้อหาผ่านสื่อการเรียนการสอนสมัยใหม่. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 12(1), 123-146.